

SUOMEN PANKKI
EUROJÄRJESTELMÄ

FINLANDS BANK
EUROSYSTEMET

Suomen Pankin asiantuntijalausunto asiaan HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Jarkko Kivistö
Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto, Suomen Pankki

Suhdannenäkymät

- Talousarvioesityksen taustalla olevassa valtiovarainministeriön talousennusteessa odotetaan talouskasvun elpyvän vuoden 2024 lopulla ja vauhdittuvan 1,7 prosenttiin vuonna 2025.
- Suomen Pankin väliennusteessa syyskuussa 2024 arvioitiin kasvun jäävän vuonna 2025 hitaammaksi 1,1 prosenttiin.
- Viimeaikaiset tiedot eivät juurikaan anna aihetta korjata ennustetta ylöspäin – ennusteiden riskit ovat alasuuntaisia.
- Suomen Pankki julkistaa uuden ennusteen ja julkisen talouden arvion 17.12.2024.

Julkisen talouden näkymä on vaikea

- Julkisyhteisöjen alijäämä on kasvanut vuosina 2023 ja 2024, ja ylittänyt selvästi EU:n finanssipolitiikan sääntöjen 3 prosentin liiallisen alijäämän rajan.
- Finanssipolitiikka on neutraalia vuonna 2024, mutta kiristyy vuonna 2025.
- Alijäämä taittuu hitaasti tulevina vuosina.
- Julkinen EDP-velka suhteessa BKT:hen ylittää 80 % vuonna 2024.
- Velkasuhteen kasvu jatkuu tulevina vuosina, ellei rahoitustasapaino korjaannu hallituksen odottamalla tavalla.
- Velkasuhteen kääntäminen laskevalle uralle vaatii lisätoimia tulevilla vaalikausilla.

EU:n finanssipolitiikan sääntöjen puitteissa pysyminen on vaativaa.

Julkisen talouden sopeutus tarpeen

- Hallituksen finanssipolitiikan linja on edellä kuvattua taustaa vasten oikeansuuntainen.
- Hallitusohjelman mukainen 6 mrd. euron säästötavoite nojaa pääosin meno-leikkauksiin, hyvinvointialueiden toimintatapojen muutoksiin, sekä rakenteellisten työmarkkinauudistusten epäsuoriin vaikutuksiin.
 - Työllisyystoimien vaikutukset nähdään täysimääräisesti vasta myöhemmin, kun suhdannetilanne paranee.
 - Hyvinvointialueille jo rahoitustasapainon saavuttaminen näyttää vaikealta, ja toiminnallisten pysyvien lisäsäästöjen aikaansaaminen vaikuttaa lyhyellä aikavälillä sitäkin vaikeammalta.
- Hallituksen päätökset uusista noin 3 mrd. euron sopeutustoimista keväällä 2024 olivat tärkeä ja tasapainoinen täydennys sopeutuskokonaisuuteen.

Talousarvioesityksen määrärahat

- Määrärahojen kasvu on odotettua hintojen nousua hitaampaa eli menojen volyymi supistuu noin yhden prosentin.
 - Menojen kasvuvauhdin rajoittaminen nimellistä talouskasvua hitaammaksi voi olla hyvä tapa tasapainottaa julkista taloutta, jos sitä jatketaan useamman vuoden ajan.
 - Tähän suuntaan ohjaa myös EU:n uusi finanssipolitiikan sääntökehikko.
- TKI-panostusten kasvattaminen kohti parlamentaarisesti tavoiteltua tasoa on perusteltua talouden tuottavuuskehityksen kannalta.
 - Julkisen sektorin on perusteltua panostaa erityisesti perustutkimukseen ja sitä tukevaan koulutukseen. Suorien TKI-tukien jakoperusteet tulisi kuitenkin olla selkeät ja TKI-toimintaan liittyvät verotuet riittävän pitkäjänteisiä.

Talousarvioesityksen veroperustemuutokset

- Verotusta kiristävät päätökset tukevat julkisen talouden sopeutustavoitetta.
 - Puhtaan siirtymän teollisia investointeja pyritään vauhdittamaan vuonna 2025 verohyvityksellä. Hyvityksen fiskaaliset vaikutukset toteutuvat kuitenkin vasta seuraavalla vaalikaudella.
- Päätökset, joilla varmistetaan energiaverkkoyhtiöiden investointikyky, ovat tärkeitä energiasiirtymän ja Suomen ilmastotavoitteiden kannalta.
 - Ilmastotavoitteiden kanssa ristiriitaista politiikkaa ovat sen sijaan verotusta koskevat päätökset, jotka heikentävät kannusteita siirtyä kohti vähäpäästöisempää liikennettä tai tuotantoa.
- Suomen vaativien ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää nykyistä johdonmukaisempaa ohjausta.

Investointiohjelma ei ole täysin ongelmaton

- Hallituksen 4 mrd. euron määräaikainen investointiohjelma turvaa osaltaan julkisia investointeja vaalikaudella.
- Ohjelma kuitenkin samalla liudentaa sopeutustoimien vaikutusta julkisyhteisöjen alijäämään, vaikka se rahoitetaankin valtion omaisuustuloilla.
 - Valtion nettovarallisuuden näkökulmasta rahoitus ei periaatteessa poikkea velkarahoituksesta
 - Varallisuuden käyttö budjetin katteeksi voi olla joissain tapauksissa perusteltua.
- Investointiohjelma sisältää liikennehankkeiden lisäksi myös mm. hoitojonojen purkuun kohdennettua rahoitusta.
 - Erilaiset kokeilut sote-palveluiden tuottamiseksi voivat olla hyödyllisiä, jos ne toteutetaan siten, että kokeiluista saadaan luotettavaa tutkimustietoa päätösten tueksi.

Kiitos!

jarkko.kivisto@bof.fi
suomenpankki.fi

